

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Ochrona oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych w Unii Europejskiej

(2022/C 61/06)

Sprawozdawczyni: Martine PINVILLE (FR/PES), radna regionu Nowa Akwitania

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Z zadowoleniem przyjmuje zapowiedziane przez Komisję Europejską w jej *planie działania w zakresie własności intelektualnej* z listopada 2020 r. zbadanie możliwości stworzenia unijnego systemu ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych i przypomina, że zwrócił się już o taki przegląd w lutym 2015 r. ⁽¹⁾
2. Przypomina, że art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) wymienia ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego Europy jako jeden z celów, które należy wziąć pod uwagę w kontekście rozwoju rynku wewnętrznego, że art. 118 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) ma na celu zapewnienie jednolitej ochrony praw własności intelektualnej w Unii na rynku wewnętrznym oraz że art. 169 TFUE zapewnia ochronę praw konsumentów (w tym wspieranie ich prawa do informacji).
3. Uważa, że określenie „oznaczenia geograficzne produktów przemysłowych i rzemieślniczych” jest bardziej klarowne i konkretne niż „oznaczenia geograficzne na produkty nierolne” i będzie je preferować.
4. Z zadowoleniem przyjmuje bardzo szerokie poparcie dla inicjatywy UE ustanawiającej system ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych wyrażone zarówno w trakcie rozpoczętych przez Komisję Europejską pod koniec 2020 r. konsultacji publicznych w sprawie wstępnej oceny skutków, jak i podczas konsultacji z zainteresowanymi stronami w dniu 19 maja 2021 r., przed sporządzeniem niniejszej opinii. W związku z tym wzywa swych członków i zainteresowane strony w terenie do potwierdzenia tego wsparcia poprzez aktywne uczestnictwo w konsultacjach publicznych w sprawie oznaczeń geograficznych dla produktów nierolnych zainicjowanych przez Komisję Europejską w dniu 29 kwietnia 2021 r. i otwartych do 22 lipca 2021 r. włącznie ⁽²⁾.
5. Ubolewa, że brak harmonizacji oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych na szczeblu europejskim prowadzi do powstawania różnorodnych krajowych instrumentów prawnych, co osłabia ochronę produktów i przedsiębiorstw.
6. Stwierdza, że obecnie na szczeblu UE stosuje się odrębne traktowanie prawne w zależności od charakteru oznaczenia geograficznego, gdyż Unia Europejska reguluje jedynie ochronę nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych win, win aromatyzowanych, napojów spirytusowych oraz produktów rolnych/środków spożywczych.
7. Podkreśla, że WTO (Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej – porozumienie TRIPS) oraz Akt geneński Porozumienia lizbońskiego w sprawie nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych, do którego UE niedawno przystąpiła, nie różnicują oznaczeń geograficznych w zależności od rodzaju produktu. Uważa ponadto, że przystąpienie UE do aktu geneńskiego wymaga, aby podjęła ona działania w kwestii ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych.
8. Akcentuje, że przedsiębiorstwa zaangażowane w strategię i procedury dotyczące oznaczeń geograficznych to przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa i MŚP, które są zakorzenione w obszarach lokalnych, w tym wiejskich, i posiadają prawdziwą wiedzę fachową wynikającą z ich historii oraz tworzą rzeczywiste klastry sektorowe. Niektóre z nich zostały światowymi liderami rynku, co ma szczególne znaczenie dla funkcjonowania gospodarki europejskiej i dla niezależności UE od rynków światowych.

⁽¹⁾ Opinia KR-u ECOS-V-064 COR-2014-05386-00-00-AC-TRA „Rozszerzenie ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne”.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/growth/content/commission-seeks-public-opinion-protection-industrial-designs-and-eu-wide-geographical_pl

9. Stwierdza, że oznaczenia geograficzne stanowią również odpowiedź na większy popyt ze strony konsumentów na większą identyfikowalność, przejrzystość pochodzenia produktu i procesu produkcji oraz na produkty wytwarzane lokalnie. Jest to tendencja, która się nasiliła wskutek kryzysu związanego z COVID-19.

10. Uważa, że wyzwania związane z uznawaniem oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych wpisują się w opracowywane obecnie europejskie priorytety programowe, w tym w priorytety strategii przemysłowej, Zielonego Ładu, przeglądu polityki handlowej czy też przyszłości obszarów wiejskich i rozwoju krótkich łańcuchów dostaw.

Potrzeba sporządzenia jednolitych ram europejskich o wymiarze terytorialnym

11. Jest zdania, że system *sui generis* ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych umożliwiłby w szczególności: udoskonalenie ochrony prawnej produktów objętych oznaczeniami geograficznymi, w tym w internecie; opracowanie narzędzi do walki z podrabianiem produktów i nieuczciwą konkurencją; tworzenie i utrzymywanie miejsc pracy i szkoleń na danym terytorium; większą przejrzystość dla konsumentów oraz rzeczywiste uznawanie czasami wyjątkowego know-how.

12. Przyznaje, że system znaków towarowych nie pozwala na skuteczną ochronę nazw produktów i pociąga za sobą wysokie koszty dla ich posiadaczy.

13. Opowiada się zatem za rozszerzeniem ochrony oznaczeń geograficznych na produkty przemysłowe i rzemieślnicze na mocy rozporządzenia UE, którego podstawą prawną byłyby art. 118 ust. 1 TFUE. Takie rozporządzenie opierałoby się na kompetencjach dzielonych między Unią Europejską a państwami członkowskimi i spełniałoby wszystkie warunki zgodności z zasadą pomocniczości, w szczególności dlatego, że stworzyłoby warunki dla jednakowej i jednolitej ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych na całym rynku wewnętrznym, a jednocześnie pozwoliłoby uniknąć zakłóceń konkurencji.

14. Uważa, że europejskie władze lokalne i regionalne dysponują różnorodnymi produktami przemysłowymi i rzemieślniczymi opartymi na często odziedziczonej po przodkach wiedzy fachowej i że odpowiednia promocja i ochrona tych produktów może przyczynić się do zachowania wartości dodanej i miejsc pracy niepodlegających delokalizacji, zwłaszcza na obszarach wiejskich, a także do ochrony dziedzictwa lokalnego.

15. Podkreśla, że wzmocnienie pozycji przedsiębiorstw, które zdobyły uznanie w formie oznaczenia geograficznego produktów przemysłowych i rzemieślniczych, umożliwiłoby repatriację pewnych etapów łańcucha produkcji i udział w ponownym uprzemysłowieniu obszarów oraz wzmocnienie niezależności przemysłowej UE od rynków światowych.

16. Podkreśla, że oceny skutków dotyczące oznaczeń geograficznych produktów rolno-spożywczych wykazały, iż oznaczenia geograficzne prowadzą również do wzrostu dochodów producentów, często na obszarach wiejskich lub peryferyjnych. Ustanowienie europejskiego systemu oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych powinno również umożliwić taki wzrost i mieć korzystny wpływ na spójność terytorialną. Z opublikowanego w 2020 r. przez Komisję Europejską badania na temat gospodarczych aspektów ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych^(?) wynika ponadto, że oznaczenia geograficzne zwiększają konkurencyjność producentów poprzez podniesienie widoczności produktów, reputacji i gotowości konsumentów do płacenia za produkty, których cechy i pochodzenie są gwarantowane.

17. Dodaje ponadto, że oznaczenia geograficzne produktów przemysłowych i rzemieślniczych przyczyniają się również do systematyzacji i zróżnicowania oferty kulturalnej i turystycznej na całym terytorium, na przykład poprzez turystykę przemysłową, dzięki dzieleniu się wiedzą fachową i wybitnymi umiejętnościami.

18. Podkreśla rolę, jaką niektóre władze lokalne i regionalne mogą odgrywać i już odgrywają we wspieraniu poszczególnych branż zarówno na etapie opracowywania oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych (podczas konsultacji), jak i na etapie wdrażania (opracowywanie narzędzi komunikacji, wsparcie certyfikacji, porady prawne itd.) i promocji.

Praktyczne aspekty związane z procedurą rejestracji, kontrolą i ochroną oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych

19. Podkreśla, że w ramach wspólnego systemu dla wszystkich oznaczeń geograficznych konieczne będzie w miarę możliwości korzystanie z doświadczenia zdobytego w dziedzinie rolnej i rolno-spożywczej oraz wybór podejścia zharmonizowanego między różnymi systemami.

20. Zaleca w związku z tym, by w celu zapewnienia spójności między obydwooma systemami i uniknięcia ewentualnych konfliktów związanych ze stosowaniem nazw wprowadzić solidny mechanizm koordynacji między zainteresowanymi służbami Komisji Europejskiej, w szczególności na etapie rozpatrywania spraw. Wzywa również do włączenia oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych do europejskiego rejestru oznaczeń geograficznych „GI View”, który obejmuje już oznaczenia geograficzne produktów rolnych.

(?) Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP, „Aspekty ekonomiczne ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych na szczeblu”, badanie zrealizowane przez ECORYS, VVA and ConPolicy, 2020.

21. Ponownie przywołuje swoje stanowisko, że ochrona oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych nie powinna być ograniczona w czasie oraz że w każdym razie powinna przewidywać możliwość jej wycofania na tych samych warunkach co w wypadku oznaczeń geograficznych produktów rolnych ⁽⁴⁾.
22. Uważa, że te państwa członkowskie, które posiadają już system ochrony, będą potrzebować okresu przejściowego, aby móc dostosować oznaczenia geograficzne zarejestrowane wcześniej na szczeblu krajowym i włączyć je do nowego systemu europejskiego.
23. Sądzi, że należy zapewnić również system koordynacji lub uznawania pozwalający chronić produkty objęte już istniejącymi nazwami pochodzenia w niektórych państwach członkowskich.
24. Uważa, że konieczne jest stosowanie obowiązkowego europejskiego logo, tak by konsumenci lub klienci mogli rozpoznać/zidentyfikować te produkty.
25. Wnosi, by do oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych zastosowano model rolny składający się z dwuetapowej procedury rejestracji: najpierw o charakterze krajowym lub regionalnym zależnie do organizacji wewnętrznej danego państwa, a następnie o charakterze europejskim.
26. Zaleca, aby procedura rejestracji była ograniczona w czasie i by kierował nią Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej z zastrzeżeniem, że będzie on posiadać stosowne kompetencje.
27. Podkreśla, że pierwszoplanowe znaczenie ma związek między obszarem geograficznym a produktem i że szczególnie ważnym aspektem tego jest nadrzędna waga czynnika ludzkiego i wiedzy fachowej dla oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych. Na niektórych obszarach surowce zniknęły lub przestały być odpowiednie, lecz pomimo tego przedsiębiorstwa i wiedza fachowa przetrwały, a nawet się rozwinęły, umożliwiając wytwarzanie doskonałych produktów.
28. Uważa, że specyfikacje dotyczące produktów przemysłowych i rzemieślniczych opatrzonych oznaczeniami geograficznymi powinny być przejrzyste i wiarygodne, tak by zagwarantować zaufanie konsumentów. Specyfikacje muszą wskazywać etapy produkcji, ich umiejscowienie lub nawet weryfikację oraz elementy odnoszące się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju.
29. Zwraca szczególną uwagę na kwestię innowacji i badań naukowych, których specyfikacje nie powinny utrudniać. Wiele przedsiębiorstw wprowadza bowiem innowacje (podejście globalne, projektowanie, pochodzenie surowców, innowacje społeczne, wykorzystanie biomateriałów lub materiałów pochodzących z recyklingu, stosowanie technologii, patenty), tworząc dynamikę terytorialną i utrzymując wspólnotę ludzką i zawodową wokół określonych produktów.
30. Ze względu na to, że oznaczenie geograficzne jest oficjalną gwarancją, uważa, że konieczne jest wprowadzenie wiarygodnych kontroli zainteresowanych podmiotów w celu zagwarantowania przestrzegania specyfikacji przez producentów oraz bezpieczeństwa i zaufania konsumentów.
31. Zaleca, aby w tym celu preferowano certyfikację umożliwiającą zagwarantowanie zewnętrznej, niezależnej i przystępnej cenowo kontroli.
32. Zaleca wprowadzenie takiego samego poziomu ochrony jak w przypadku oznaczeń geograficznych produktów rolnych, w tym interwencji państw członkowskich za pomocą odpowiednich środków administracyjnych lub sądowych mających na celu zapobieganie nielegalnemu stosowaniu oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych lub jego zaprzestanie.
33. Podkreśla, że przepisy dotyczące ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych powinny uwzględniać ochronę w internecie.
34. Sądzi, że grupy producentów towarów chronionych oznaczeniem geograficznym są filarem oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych, gdyż czuwają nad uznawaniem oznaczeń geograficznych i ich codziennym stosowaniem; powinny odgrywać dużą rolę w monitorowaniu, ochronie i promocji oznaczeń geograficznych.
35. Ponownie podkreśla swoje stanowisko, że w szczególnych i uzasadnionych przypadkach rozsądne byłoby umożliwienie rejestracji oznaczenia geograficznego jednej strukturze z zastrzeżeniem, że każdy nowy producent przestrzegający przepisów dotyczących oznaczenia geograficznego miałby możliwość skorzystania z niego ⁽⁵⁾.
36. Uważa, że koszty związane z procedurą składania wniosków i rejestracji nie powinny zniechęcać producentów i powinny mieć formę jednorazowej opłaty takiej jak opłata rejestracyjna. Natomiast koszty ponoszone przez właściwe organy publiczne na szczeblu krajowym powinny ograniczać się do kosztów rozpatrywania wniosków, promocji i – w stosownych przypadkach – nadzoru kontroli oraz zastosowania środków administracyjnych lub sądowych mających na celu powstrzymanie nielegalnego zastosowania oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych.

⁽⁴⁾ Tamże.

⁽⁵⁾ Tamże.

Aspekty związane z handlem i konkurencją

37. Zwraca uwagę, że produkty opatrzone oznaczeniem geograficznym występują w różnych łańcuchach wprowadzania do obrotu, takich jak krótkie łańcuchy dostaw, internet bądź łańcuchy branżowe, na przykład hotele. Ochrona, którą zapewniają oznaczenia geograficzne, umożliwiłaby rozwój tych rynków, na przykład włączając koszyki produktów do regionalnych i/lub krajowych kampanii promocyjnych lub do ram promowania turystyki przemysłowej.

38. Wzywa Komisję Europejską, aby w celu promowania zrównoważonych zamówień publicznych wyjaśniła, w jakim stopniu istnieje możliwość stosowania oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego z tytułu obiektywnych kryteriów środowiskowych, takich jak krótkie łańcuchy dostaw i internalizacja kosztów zewnętrznych.

39. Przypomina, że wiele produktów przemysłowych i rzemieślniczych opatrzonych oznaczeniami geograficznymi jest eksportowanych i wymaga ochrony w Europie i poza nią. Z powodu braku szerszej ochrony zbiorowe strategie dotyczące oznaczeń geograficznych i zaangażowane w nie przedsiębiorstwa nie mogą być w pełni skuteczne, co prowadzi do słabej ochrony ich praw własności przemysłowej oraz do dalszego występowania przypadków podrabiania i nieuczciwej konkurencji i tym samym do osłabienia przedsiębiorstw, często znajdujących się na obszarach wiejskich. Należy rozszerzyć tego rodzaju ochronę przed przywożonymi produktami, które pochodzą spoza Unii i które wprowadzane są do obrotu w UE.

40. Podkreśla wreszcie, że rozporządzenie UE dotyczące oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych umożliwiłoby ich włączenie do wykazu produktów objętych umowami handlowymi UE z państwami trzecimi i gwarantowałoby tym samym ich ochronę na kluczowych rynkach.

41. Wzywa zatem Komisję do opracowania projektu rozporządzenia w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych pochodzących z Unii Europejskiej oraz do przedłożenia go do konsultacji i omówienia. Zwraca się do Komisji o uwzględnienie rozważań i zaleceń przedstawionych w niniejszej opinii. KR zapewni swój aktywny udział i wsparcie.

Bruksela, dnia 13 października 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Regionów
